

TRANSPARANT, MET STRAKKE ONDERKANT

Anno 2017 is het 60 jaar geleden dat Quad de elektrostaat lanceerde. Het membraan met de vele bijnamen, waaronder straalkachel en kamerscherm, spreekt dermate tot de verbeelding dat de gevleugelde uitdrukking 'elektrostatisch hoog' nog steeds weerklank vindt in audioland. Martin Logan borduurt voort op het concept, waarbij de al even spreekwoordelijke tekortkomingen zijn ondervangen, naar eigen zeggen. De transparante verschijning van de Electro Motion ESL nodigt in ieder geval uit om al even transparant te luisteren, ondanks de nostalgie en de scepsis.

Zodra het woord 'elektrostaat' valt heeft iedere audiofiel wel één of meer sterke verhalen in de kast liggen. Over dat hoog, dat sindsdien ongeëvenaard is. Over dat laag, dat er niet in zit. Over het ongemak, omdat die krenge om de haverklap kapot gaan of een geleidelijke, onafwendbare dood sterven. Over die ex-zwager, die op zolder nog een set kapot onder een oude deken heeft staan, in afwachting van betere tijden: "Ken jij toevallig nog iemand die.....?" Hoe het ook zij, de Quad elektrostaat gaat nog steeds over de tong en spreekt nog steeds tot de verbeelding. Volstrekt logisch dus dat er vele pogingen zijn gedaan het unieke procedé toe passen en daarbij alle bijkomende nadelen te omzeilen, dan wel op te lossen. De mannen achter Martin Logan zijn al sinds 1979 bezig met het fenomeen, wat vier jaar later aanleiding is geweest voor de oprichting van het bedrijf en de lancering van het eerste model. Naast een oplossing voor de kwetsbaarheid van het oorspronkelijke membraan staan er voor Martin Logan drie zaken voorop: een betere weergave van het laag, een betere spreiding van het stereobeeld en een vergroting van de ideale luisterplek. De firma heeft diverse varianten van het eigen concept op de markt gebracht, in diverse prijsklassen. Het topmodel is uit de Masterpiece serie en kost €15.000 per stuk. Het onderwerp van dit verhaal is één van de twee ElectroMotion modellen. Het duurste heeft twee 20 cm woofers en is voorzien van bi-wiring. Het beluisterde model heeft één 20 cm woofer, geen bi-wiring en kost €1.775 per luidspreker. Door het kleinere elektrostatische paneel is de luidspreker wat korter, maar met een breedte van 22 cm niet smaller dan de grotere broer. Toch blijft de Electro Motion ESL met 135,5 cm een lange verschijning in de huiskamer, die door haar heerlijke, transparante voorkomen lijkt op te gaan in het interieur. De ranke zwarte fee oogt als een gestileerd voetstuk waarop een supersmal, nauwelijks verhullend en doorschijnend kamerschermpje is geplaatst. Subtiel, zeer sensueel en prachtig!

Waar kom ik vandaan?

Het elektrostatische membraan geeft zowel de hoge tonen als de middenfrequenties weer, zonder een of ander filter in dit gebied. Het kantelpunt van het enige filter zit pas op 400Hz diepte, het gebied daaronder is toevertrouwd aan de woofer. Het membraan moet worden gevoed; daartoe is een adapter bijgeleverd. Da's even wennen, een luidspreker zonder ingebouwde versterker die je op het lichtnet moet aansluiten om haar aan de praat te krijgen. De importeur was zo vriendelijk er een versterker bij te leveren, in dit geval een A30 van het Duitse merk AVM. Deze geïntegreerde klasse A/AB versterker komt in een later stadium aan bod in HVT voor een uitgebreide test. Alvast een paar features: het vermogen bedraagt 2 x 80 Watt aan 8Ω en 2 x 125 Watt aan 4Ω. Het apparaat heeft de nodige analoge en digitale ingangen, waaronder coaxiaal en optisch. De laatste heb ik het meest gebruikt. Bijzonder is de 'eindeloze' draaipotmeter voor het volume, waardoor je de geluidsdruk heel fijn kunt afstellen. Alle functies zijn ook regelbaar met de bijgeleverde afstandsbediening. Het vermogen en de voeding van de versterker zijn ruim voldoende voor het dynamische eisenpakket van de ElectroMotion ESL, om alvast een beetje uit de school te klappen. Toch kon ik het niet laten om ook mijn oude Quad-setje op de moderne elektrostaat aan te sluiten. Zouden ze elkaar herkennen? Op een of andere manier, maar wellicht onderhevig aan een astrologisch wishful hearing, leek iets van de nostalgische tijd te herleven bij de Brits/Amerikaanse connectie. Een verre glimlach. Alsof de redactie van Spoorloos aan het werk werd gezet. Een ver familielid? Wie ben ik? En waar kom ik toch vandaan?

Hoe klink ik?

Heb ooit de oude Quad elektrostaten gehoord, met een Quad 44/405 set. Wellicht dat daar de vage associatie vandaan komt. Moet eerlijk zijn; dit is de eerste keer dat ik een moderne variant van de elektrostaat in mijn huiskamer beluister. En da's een heel aparte ervaring geweest, om het eufemistisch uit te drukken. Totale verbijstering dekt de lading beter. Al vanaf de eerste tonen ben je overrompeld door de ongelooflijke transparantie van het hoog en mid/hog en de genadeloze dynamiek, met name in het zeer brede bereik dat het membraan beslaat. Niets lijkt de overgang tussen de frequentiegebieden in de weg te staan.

Martin Logan claimt deze eigenschap ook, naar eigen zeggen mede debet aan het ontbreken van een filter, maar het is ècht zo, tot mijn niet geringe verbazing. Je waant je in een volièrre, waar je het vrolijke gekwetter van iedere vogelsoort kunt onderscheiden, of in een groot bos, waar je ieder moment een afbrekend takje bovenin een boomkruin zou kunnen ontwaren. Binnen vijf minuten wordt duidelijk waarom zoveel luidsprekerontwerpers de elektrostaat als uitgangspunt hebben genomen. Deze transparantie heb ik nooit eerder gehoord. Gretig nieuwsgierig geworden is een collectie bekende muziek uit de kast getrokken, met telkens dezelfde conclusie. De helderheid begint al, heel belangrijk, met de percussieve aanzet van zowel zang als instrumenten: de eerste ademtocht van klinkers en medeklinkers, de stokaanzet van de complete strijkerssectie, van viool tot contrabas, de aanslag van gitaarsnaren, de vellen van toms, snaredrums en pauken, het klankverschil tussen Zildjian, Paiste en Sabian bekkens. De fenomenale wijze waarop de dictie van het stemgeluid wordt weergegeven pleit voor aanschaf van deze ElectroMotion door liefhebbers van het repertoire van singer/songwriters. Je aandacht wordt direct getrokken naar de tekst, met name door de manier waarop de inhoud, beleefd door de vocalist, zo subliem naar voren komt. Geweldig! Ook de weergave in de woofer is erg goed, dynamisch en, ondanks het wapperende broekspijp effect, superstrak. Bijzonder is het feit dat je de luidspreker zeer dicht bij hoeken en wanden kunt zetten zonder staande golven en/of vervagende basdefinitie. Heb de ElectroMotion probleemloos tot op 10 cm van de achterwand kunnen plaatsen. Je zou verwachten dat door het ontwerp deze hybride elektrostaat niet geschikt is voor iedere muzieksort. Het tegendeel is waar. Ook het stevige genre komt uitstekend uit de verf. Bassdrums, bas en scheurende elektrische gitaren

klinken erg goed en, ook in de lage regionen, transparant, helder en superstrak. Heb maar één minpuntje kunnen ontwaren, dat wellicht toch met de achillespees van het ontwerp te maken heeft: de overgang rond de 400Hz. Meerstemmige vocalen zijn geneigd een ietsiepietsie dicht te lopen, in iedere muziekstijl. Weet niet of dit euvel(tje) ook in de duurere modellen zit. Heb alleen deze mogen beluisteren, de ElectroMotion ESL, het ‘instapmodel’ van Martin Logan. Ach, alles is relatief.

Waar ben ik?

De plaatsing van de luidsprekers en het stereobeeld vormen ook al een verhaal apart bij deze hybride luidspreker. De geringe rol van (de afstand tot) de achterwand is al genoemd. Het is bovendien ronduit een sensatie dat je om het transparante kunstwerk heen kunt lopen zonder noemenswaardige invloed op de waarneming van de, met name, hoge en middenfrequenties. Uiteraard komt dit doordat het geluid vanaf het membraan zowel naar voren als naar achteren straalt. Geluid waar je omheen kunt banjeren. Bizar. Associaties met een hologram en een transparante Panorama Mesdag dienen zich aan. In theorie kan de straling naar achteren ook van invloed zijn op de waarneming aan de voorzijde; de geluidsgolven weerkaatsen immers tegen de achterwand om zich vervolgens te mengen met het geluidsbeeld zoals dat naar voren wordt geprojecteerd. Dit effect is, uiteraard, sterk afhankelijk van de mate van absorptie van de wanden. Een ander kritiekpunt op de aloude elektrostaten dan het ontbreken van laag is de beperkte ruimte waarin het geluid optimaal wordt beleefd. Martin Logan beoogt dit euvel op te lossen door het paneel licht te buigen, waardoor het geluidsbeeld aan de voorzijde horizontaal wordt gespreid. De hoogte van de panelen is noodzakelijk om het beeld in de lengterichting zo breed mogelijk te houden, zodat je niet met iedere verticale beweging van het hoofd in een andere waarneming terecht komt. Ondanks al deze maatregelen vergt de plaatsing van de ElectroMotion ESL veel aandacht en precisie. Het luistert echt heel nauw. Als gezegd, de afstand tot de achterwand is nauwelijks relevant. Dat geldt niet voor de plaatsing onderling van de luidsprekers; de afstand tussen de beide panelen dient wat kleiner te zijn dan gebruikelijk en ze moeten exact in één lijn staan. Bij iedere

afwijking merkte ik direct verschil. Ook de ‘toe-in’ is heel belangrijk. Het geluidsbeeld komt pas goed tot zijn recht op een meter voorbij het snijpunt. De omvang van de sweet spot zal ongetwijfeld zijn vergroot, maar is nog steeds wat beperkter dan bij conventionele luidsprekers. Ondanks de lengte van de panelen speelt ook de verticale positie van de oren een belangrijke rol. Merkte dit bij het buigen naar de grond om naar mijn (op dat moment nog) kopje koffie te reiken. Ook het simpelweg draaien van het hoofd levert direct geluidsverschil op. Bovendien merkte ik tot mijn verbazing dat de luidsprekers aanmerkelijk beter gingen klinken naarmate ze langer aanstonden, met name in het middengebiet. Ieder keer dat de boel werd aangezet deed dit fenomeen zich voor, kan dus geen toeval zijn. Samengevat, de Martin Logan ElectroMotion ESL is een fantastische luidspreker met een zeer hoog ‘best of both worlds’ gehalte. Devotees van de elektrostaat, waartoe ik inmiddels ook ben gaan behoren, zullen zeer aangenaam verrast zijn. Wat een ongekende transparantie, gepaard aan een werkelijk superstrak laag! De luidspreker is wél bewerkelijk; het optimale resultaat vereist het nodige pas- en meetwerk. Maar dat zal de liefhebber er graag voor over hebben.

Meer informatie op de site van de importeur
www.lookenlisten.nl

Merk:	Martin Logan
Categorie:	Hybride Elektrostaat
Productserie:	MartinLogan ElectroMotion serie
Type speaker:	Elektrostaat
Garantie:	5 Jaar
Aanbevolen versterkervermogen:	Minimaal 20 Watt
Speaker Terminal:	Single-Wire
Frequentiebereik:	42 - 22.000 Hz
Gevoeligheid:	91 dB
Impedantie :	6 Ohm
Hoogte (cm):	132.3
Breedte (cm):	22.9
Diepte (cm):	41.4
Prijs per stuk:	€1.775